

Загалом, демонологія – (від давньо-грецьк. δαίμων, т.е. божество, дух, геній, і від давньо-грецьк. λόγος, тобто слово, судження, наука) – загальна назва різномірних учень про демонів. Задачею демонології є вивчення демонів, складання детальних класифікацій, каталогів, ієрархій. Демонологія супроводжує багато релігійних та міфічних традицій, при цьому релігії можуть відноситись до демонології негативно [3].

Нас цікавить демонологія виключно з точки зору власних назв, що в ній фігурують, а саме імені божественно-демонічної істоти *Dagon*. Демон – в міфології є збірною назвою надприродних істот, напівбогів чи духів, що займають проміжний стан між людьми та богами. В ранніх джерелах різниця між термінами «демон» і «бог» прослідковується не завжди, так само як і важко відстежити зв'язок демонів виключно із силами добра і зла. Демони могли мати будь-яку природу, у тому числі і змішану, тобто могли в рівній мірі творити як зло, так і добро [3]. *Dagon* в творі Г. Ф. Лавкрафта сприймається як представник сил зла, що очевидно зі слів головного героя: «*Then suddenly I saw it. With only a slight churning to mark its rise to the surface, the thing slid into view above the dark waters. Vast, Polyphemus-like, and loathsome, it darted like a stupendous monster of nightmares to the monolith, about which it flung its gigantic scaly arms, the while it bowed its hideous head and gave vent to certain measured sounds. I think I went mad then*» [12, с. 27].

Оскільки грецьк. δαίμων означає божество, або щось божественне, високе, для імен духів і божеств підземних та низьких вводиться термін демононім. Аналіз теонімії, демононімії, та міфонімії може дати багато цінних свідчень для різних гуманітарних наук і для самої лінгвістики, адже в переважній більшості це слова, що збереглися з давніх часів. Ономастика не може плідно розвиватись без серйозної розробки цих секторів, адже багато антропонімів, топонімів, хрононімів, етнонімів та ін. прямо чи опосередковано пов'язані з теонімами та демононімами [5, с. 9].

Власні назви демонів є іменами, що були вибрані для них людьми. Отже, демононіми є свідомим вибором для найменування певних істот позаземного походження, що фігурують у міфах та легендах. Демони в художній літературі є штучно створеними образами, а отже і вибір їх імен залежить від автора, його смаку та світосприйняття. Проте, часто письменниками використовуються вже відомі власні імена демонів для найменування нових персонажів у своїх творах. Адже Дагон фігурує як божество в західносемітському та давньоєврейському пантеонах. Тобто, Лавкрафт свідомо вибирає вже відоме божество для передачі власного сприйняття цього створіння та для підсилення ефекту достовірності подій, що відбуваються в творі.

Художні образи демонічного втілення розглядаються як естетична рефлексія на суспільно-історичні відносини, як висловлення уваги демонічній стороні у мистецтві. Осмислення специфіки втілення демонічних образів у художній літературі, а саме в такому специфічному жанрі як жахи, дозволяє розглядати на конкретних прикладах використання демононічних імен як естетичне явище та ілюстрацію духовних процесів епохи. Стає зрозуміло, що демононімічна лексика може як входити в теонімичну, так і бути окремим підрозділом міфонімії. Це залежить від особистого сприйняття місця носіїв демонічних імен в пантеоні будь-якої релігії, або у лексичній системі будь-якого художнього твору.

Література:

1. Баранов М. Своєобразие художественного мира Говарда Филлипа Лавкрафта [Электронный ресурс] / М. Баранов : Сообщество авторов ужасов и мистики. – Режим доступа к ресурсу : <http://darkfiction.ru/page/svoeobrazie-hudozhestvennogo-mira-govarda-fillipsa-lavkrafta>
2. Гопман В. Л. О литературе ужасов [Электронный ресурс] / В. Л. Гопман : Антология ужасов. – 1991. – Режим доступа к ресурсу : <http://darkfiction.ru/page/statja-v-l-gormana-o-literature-uzhasov>
3. Демонический словарь. – 2016. – Режим доступа к ресурсу: http://vasilisc.com/demon_stardict
4. Лавкрафт Вики [Электронный ресурс] : Энциклопедия творчества Говарда Филлипа Лавкрафта. – Режим доступа к ресурсу : http://ru.lovecraft.wikia.com/wiki/Лавкрафт_Говард_Филлипс#
5. Суперанская А. В. Теория и методика ономастических исследований / А. В. Суперанская, В. Э. Салтмане, Н. В. Подольская, А. Х. Султанов // Отв. Ред. А. П. Неподкупный. – Изд. 2-е. – М.: Издательство ЛКИ, 2007. – 256 с.
6. Узльбек М. Г.Ф. Лавкрафт. Против человечества, против прогресса / Пер. И. Вайсбурга. – Екатеринбург, 2006. – 144 с.
7. Хапаева Д. Кошмар: литература и жизнь / Д. Хапаева. – М.: «Текст», 2010. – 285 с.
8. The Encyclopedia of Science fiction and fantasy. – Chicago : Advent Publishers. Inc., 1974. – P. 531–920.
9. Joshi S. T. An H.P. Lovecraft Encyclopedia / S. T. Joshi. – Westport, Connecticut: Greenwood Publishing Group, 2004. – 339 p.
10. Lester del Rey The World of Sf. 1926-1976: The History of Subculture / Lester del Rey. – NY. : Ballantine Books, 1979. – 416 p.
11. Murray W. Dagon in Puritan Massachusetts / W. Murray. – LS, No. 11, 1985. – P. 66–70.

Джерела ілюстративного матеріалу:

12. Lovecraft H. P. Dagon / H. P. Lovecraft. – The Vagrant, 1919. – 29 p.

УДК 811.133.1'34

Є. В. Комірна,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

НОРМА І ВАРІАНТ НА ЗАНЯТТЯХ З ФОНОСТИЛІСТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ НА ПРИКЛАДІ П'ЕСИ М. ТРАМБЛЕ «ЗОВИЦІ»

Мета статті – проаналізувати соціальні та лінгвістичні фактори виникнення жуаля, використання фоновістичних варіантів жуаля у п'есі Мішеля Трамбле «Зовиці» та особливості їх передачі писемними засобами, доцільність використання цієї п'еси на заняттях з фоновістичної літератури. Актуальність такого аналізу обумовлена необхідністю формування навичок проведення фоновістичних досліджень у студентів та вміння систематизувати результати досліджень, об'єкт яких знаходиться як в області фоновістичної літератури, так і на перехресті лінгвістичних дисциплін. Протягом останніх десятиліть, зацікавленість лінгвістів до французької мови Квебеку та до її соціолекту, жуаля, була зумовлена ствердженням та підняттям національної самоідентифікації населення франкомовної провінції Квебек. Оскільки однією з форм такого процесу є література, то наша мета полягає в тому, щоб показати засоби передачі фоновістичних особливостей жуаля писемною мовою. Результати такого аналізу можуть слугувати базою для подальшого, більш детального вивчення фоновістичної варіативності французької мови Квебеку у літературних творах, а також бути пропоновані для розгляду та вивчення під час лекційних і семінарських занять з фоновістичної літератури.

Ключові слова: фоновістична література, орфографія, норма, стиль, варіант, варіативність, соціолект, жуаль, мовне середовище, стандартна вимова, неографема, дифтонгізація, африкація, асиміляція, йотизація, відкриття тембру, злиття слів, неправильні зв'язування.

НОРМА И ВАРИАНТ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ФОНОСТИЛИСТКЕ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА НА ПРИМЕРЕ ПЬЕСЫ М. ТРАМБЛЕ «ЗОЛОВКИ»

Цель статьи – проанализировать социальные и лингвистические факторы возникновения жуаля, использование фоностилистических вариантов жуаля в пьесе Мишеля Трамбле «Золвки», а также особенности их передачи в письменном языке, целесообразность изучения данной пьесы на занятиях по фоностилистике. Актуальность данного анализа обусловлена необходимостью формирования навыков у студентов проведения фоностилистических исследований, а также умений систематизировать результаты исследований, объект которых лежит как в области фоностилистики, так и на пересечении лингвистических. Поскольку использование жуаля в литературе является одной из форм национальной самоидентификации франкоязычного населения Квебека, возникает необходимость изучения способов передачи жуаля в письменной форме. Результаты такого исследования могут быть предложены для более детального изучения фоностилистической вариативности французского языка Квебека в литературных произведениях на занятиях по фоностилистике.

Ключевые слова: фоностилистика, орфоэпия, норма, стиль, вариант, вариативность, социолект, жуаль, языковая среда, стандартное произношение, неографема, дифтонгизация, аффрикация, ассимиляция, йотизация, открытие тембра, слитие слов, неправильные связывания.

NORM AND VARIANT IN THE THEORETICAL AND PRACTICAL CLASSES ON THE FRENCH PHONOSTYLISTICS ON EXAMPLE OF PLAY OF M. TREMBLAY «THE SISTERS-IN-LAW»

The purpose of this article – to analyze the social and linguistic factors of Joulal, use phonostylistic joul variants in the play of Michel Tremblay «The Sisters-in-law», as well as the characteristics of their transmission in the written language, the usefulness of studying the phonetic variants of the joulal in the classes on the French phonostylistics. The relevance of this analysis due to the need to develop skills in students of phonostylistic research, as well as skills to systematize the results of research in which the subject lies in the field of phonostylistics, and at the intersection of the language disciplines. Since the joulal is using in the literature and became a form of national identity of the francophone population of Quebec, there is a need to explore the ways to transfer joulal in writing. The results of this study may be propose for a more detailed study of the phonostylistic variation of the French language in Quebec literary works in the classroom for phonostylistics.

Key words: phonostylistics, orthoepy, norm, style, variant, variation, sociolect, joulal, language environment, standard pronunciation, neographeme, diphthongization, affrication, assimilation, yodisation, amalgamation, opening of vowel timbre, wrong liaisons.

Мета статті – проаналізувати соціальні та лінгвістичні фактори виникнення жуаля, використання фоностилистичних варіантів жуаля у п'єсі Мішеля Трамбле «Зовиці» та особливості їх передачі писемними засобами, доцільність використання цієї п'єси на заняттях з фоностилистики. На нашу думку **актуальність** такого аналізу обумовлена необхідністю формування навичок проведення фоностилистичних досліджень у студентів та вміння систематизувати результати досліджень, **об'єкт** яких знаходиться як в області фоностилистики, так і на перехресті лінгвістичних дисциплін. Протягом останніх десятиліть, зацікавленість лінгвістів до французької мови Квебеку та до її соціолекту, жуаля, була зумовлена ствердженням та підняттям національної самоідентифікації населення франкомовної провінції Квебеку. Оскільки однією з форм такого процесу є література, то наша **мета** полягає в тому, щоб показати засоби передачі фоностилистичних особливостей жуаля писемною мовою. **Результати** такого аналізу можуть слугувати базою для подальшого, більш детального вивчення фоностилистичної варіативності французької мови Квебеку у літературних творах, а також бути запропоновані для розгляду та вивчення під час лекційних і семінарських занять з фоностилистики.

Основною метою занять з іноземної мови є навчання студентів мовної комунікації. Усна комунікація передбачає оволодіння навичками вимови та розуміння іноземного мовного потоку. Важливість володіння навичками вимови важко переоцінити: перше знайомство з іноземною мовою починається із слухового контакту. З перших занять з іноземної мови необхідно приділяти увагу вимовним особливостям за допомогою вправ, які спрямовані на формування слухових, вимовних та писемних навичок у студентів. Формування навичок правильної французької вимови дозволяє оцінити красу не тільки поезії, а й зрозуміти особливості мовного потоку французької мови з його акцентуаційно-просодичним оформленням, з мовними явищами, які реалізуються на стику слів. Таке розуміння реалізації мовного потоку в естетичному вимірі посилює позитивне ставлення студентів до процесу оволодіння французької мови та підвищує їх мотивацію. У сучасній французькій мові можна спостерігати як чітке дотримання фонетичної норми певного усного стилю, так і змішання стилів у медійних засобах віщання. У подальшому вивченні французької мови, з метою формування навичок фоностилистичного аналізу дискурсу різних стилів студентам необхідно пропонувати зразки усного та писемного дискурсу, які містять соціальні та регіональні варіанти.

Норма вимови та варіант є предметом вивчення орфоєпії та фоностилистики під час вивчення курсу теоретичної фонетики. Але важливо, дотримуючись нормативної вимови під час викладання практичних дисциплін французької мови, демонструвати студентам варіанти реалізації вимови, ритму та інтонації в залежності від зміни офіційної мовленнєвої ситуації, університетського кола до сімейного або товариського оточення. Вивчаючи теоретичну дисципліну, студенти будуть обізнані щодо практичного застосування теоретичних знань, оскільки вони зможуть навести приклади реалізації фонетичних явищ з діалогів, літературних творів, поезій, які вони вивчили під час практичних занять.

Нормативна вимова французької мови має закономірні особливості реалізації в залежності від певних умов: мовного середовища, регіонального походження, належності до соціального прошарку, індивідуальних особливостей. На відміну від природничих наук, які дають точне формулювання, необхідно бути обережним у формулюванні законів щодо закономірностей реалізації фонетичних норм в певних мовленнєвих ситуаціях. З одного боку, зовсім неочевидно, що один і той же франкофон буде вживати постійні фонетичні варіанти у певних мовленнєвих ситуаціях. Однак, існують базові складові, які лежать в основі загальних правил функціонування вимови. Орфоєпія – нормативна дисципліна, яка вивчає фонетичні норми певної мови. Ж. Страка вважає, що орфоєпія навчає «якими мають бути правильні розподіл та використання звуків та інших фонічних елементів у словах та у потоці мовлення» [6, с. 103].

Яскравим прикладом написання твору регіональним соціолектом, жуалем (joulal), – є п'єса Мішеля Трамбле «Зовиці» (M. Tremblay *Les Belles-soeurs*). Жуаль є соціолектом французької мови Квебеку, який походить від міського середовища простого народу Монреаля. Жуаль – це діалект, який утворився в результаті зустрічі французької мови сільської місцевості та англійської мови індустріального та комерційного середовища у кінці ХХ-го століття. Сільське населення, яке прибувало у місто у пошуках роботи повинно було знаходити засіб комунікації для інтеграції. Отже, жуаль став засобом компромісу між двома мовами та розповсюдився до кінця 60-х років, коли розпочалися реформи в області лінгвістичної політики. Завдяки головному редактору щоденного видання *Le Devoir* Андре Лорандо (André Laurendeau), який у 1959

році опублікував тексти про розмовну мову франкоканадських учнів, називаючи її жуалем, цей термін став відомий широкій публіці [1].

«Ben, j'sais pus! J'vais ouère si c'est o.k. que j'passe la nuitte icitte à souère» (Eh bien, je ne sais plus! Je vais voir si j'ai la permission de passer la nuit ici ce soir). Термін жуаль – це деформоване слово «cheval» (кінь). Тобто в цьому терміні закладено презирливе ставлення до цієї говірки, говорити жуалем – це все одно, що говорити, як кінь, як тварина. Цей термін став дуже популярним та викликав запеклі дискусії не тільки про саму мову, але і про шкільну систему у Квебеці завдяки книзі Жана-Поля Дебьєна *Les insolences du Frère Untel* [4].

Але, водночас, саме у цю епоху, у другій половині ХХ-го століття, жуаль отримав певну форму соціального визнання завдяки деяким квебекським письменникам та акторам.

Завдяки тому, що цей термін набув чітке ідентифікаційне значення у деяких письменників, він залишається в інтелектуальних колах засобом національного ствердження та позначає будь-яку форму французької мови у Квебеку і навіть у інших провінціях Канади до кінця 70-х років. Згодом полеміка навколо жуалю вщухає. У наш час дискусії навколо жуалю знов поширюються, маючи за мету відповідати на питання, яка мова має слугувати основою спілкування у Квебеці. Жуаль, будучи соціолектом, сформувався у робочих кварталах на синтаксичній та лексичній основі французької мови, до якої додалися вирази та звороти англійської мови з метою спілкування робочих з керівництвом підприємств [3, с. 95].

На початку 60-х років більшість населення Квебеку відчувало меншовартість своєї рідної мови по відношенню до англо-саксонської культури, яка домінувала, і не вважала за потрібне демонструвати свою мову у спілкуванні. Завдяки Мішелью Трамбле, одного з діячів тихої революції, герої його п'єси «Зовиці» (*Les Belles-Sœurs*), поставленої 28 серпня 1958 року у театрі (Théâtre de Rideau-Vert), говорять жуалем. Постановка цієї п'єси викликала жваві дискусії стосовно мови, якою розмовляють героїні цієї п'єси. Водночас, ця постановка – не тільки вихід на публіку розмовного соціолекту за рамки робочих кварталів, але і початок квебекського театру.

Аналіз цієї п'єси полягає у комплексному підході на перехресті таких лінгвістичних дисциплін як аналізу дискурсу, дескриптивної та когнітивної лінгвістики, літературного аналізу, семіотики, риторики. Аналіз передачі усних засобів спілкування героїнь письменними засобами та приводить до певних обмежень предмету дослідження. Для визначення предмету дослідження необхідно з'ясувати, що є стандарт фонетичних засобів, а що є варіант. Французька вимова Квебеку є варіантом по відношенню до стандартної вимови Франції, основою для якої слугує вимова історичної провінції Іль-де-Франс. Отже, фонетичні засоби жуалю є варіантом по відношенню до стандартної вимови Квебеку. Перш, ніж проаналізувати особливості передачі вимови жуалю на письмі у п'єсі «Зовиці», необхідно з'ясувати загальні приклади фонетичних варіантів французької мови:

- відкриття тембру [D] перед [p], [g], який стає [a]: fermer вимовляється як farmer, Fernand – Farnand, personne – parsonne;
- вимова [we] графами оі, яка за нормою вимовляється [wa]; автор використовує неографіми тоé, моé [2, с. 160];
- гармонізація деяких голосних surtout [surtu] та спрощення сполучення напівприголосна + голосна bien [bR], puis [pi];
- дифтонгізація голосних у закритому складі: pâte [pACT], coeur [caZr];
- випадіння [V]: j'm'en vais, j'pense, v'nir; а також випадіння [y] у займеннику tu tu as – t'as;
- реалізація голосної-опори: exprès – [DksiprD];
- перестановка (метатеза) голосних: spaghetti – [spegati];
- йотизація особових займенників il, ils перед голосною: il est là – [yela];
- вимова на кінці [t] – минулий дієприкметник fait [fDt], навіть у деяких словах, де немає букви t на кінці: ici – [icit];
- африкація [t], [d] перед tu dis [tsydzi];
- у кінцевій групі приголосних випадіння [l], [r]: notre – [nCt], maître – [mDt];
- різні асиміляції: je reux – [GpV], je sais – [GD];
- випадіння [l] в означених артиклях та особових займенниках: les jours – [tueFur], elle rit – [ari];
- тенденція до зв'язувань, які не реалізуються або до таких, які неправильно реалізуються: huit enfants [PitzSfS], je suis en forme [GytSfCrm] [2, с. 71].

Мішель Трамбле передає фонему за допомогою французькою алфавітною системою, але він використовує комбінаційні можливості французьких графем: entéka – результат злиття трьох слів дещо фонетично змінених en tout cas; тоé, моé – toi, moi; rantoute – pas en tout; bécosses – від англійського backhouse (maison arrière); за допомогою фонетичних, морфемних, граматичних, лексичних змін: sept-z-enfants, les huit z'erreurs, chus-t-énarvée, ch't'une maudite menteuse, icitte, toutes, est-tait, tu-suite; використовує апостроф: quand a'l'a fini ses études primaires, on y'a demandé c'qu'a voulait faire; випадіння приголосної [l] в особовому займеннику il, приголосної [d] та, як наслідок, перед голосною йотизація: y'a un escalier, y'a les mariés, ça fait qu'y'a un journaliste, bonyeu; випадіння голосної [B]: j's'rais, quequ'menutes, d'la tranquilliser, p'tite, v'nu, ça, si j'me t'tenaïs pas; випадіння голосних [y], [D], [w]: t'élèves, c't'élève-là, c't'aussi ben, v'là; випадіння [l], [r] після шумної приголосної: rauv'p'tite, d'aut'moyen, c'est de not'faute; відкриття тембру звуку: j'arais, farmer, a'pourra pas dire que j'l'ai pas avartie, enarvez-vous pas; закінчення –ing передається фонетично за допомогою gn: poudigne [5].

Мішель Трамбле зображує у п'єсі героїнь з робочих кварталів Монреаля, наділяючи кожному особливим характером та вкладаючи в їхні уста, притаманний для цих кварталів, жуаль, який збагачує лексичні та синтаксичні конструкції монологів, діалогів та навіть хорів, які нагадують грецькі трагедії: «Aïe, les filles imaginez-vous donc que j'ai trouvé les huit z'erreurs dans le journal d'la semaine passée...», «J'ai-tu l'air de quelqu'un qui a déjà gagné quelque chose!», «...j'vas toute avoir c'qu'y'a d'dans!», «Chut, ferme-toé, pis mêle-toé de tes affaires!», «Moé, chus ben sûre que tu vas aller au paradis tout dret, Rhéauna», «Que c'est que tu fais icitte, toé? J't'ai déjà dit que j'voulais pus te voir!», «T'es ben matte, Gaby!»

Таким чином, п'єса «Зовиці» Мішеля Трамбле може бути запропонована для дослідження як фонетичних особливостей у письмовій мові, фонетичних варіантів жуала на заняттях з фоноетимики, так і вживання синтаксичних конструкцій та морфологічних форм.

Література:

1. Baillargeon S. Un travail à la hache. Les Insolences du frère Untel attaquent le système scolaire québécois [Електронний ресурс] / Stéphane Baillargeon // Le Devoir libre de penser. – 1 mai 2010. – Режим доступу до статті : <http://www.ledevoir.com/index.php/societe/medias/288140/un-travail-a-la-hache>
2. Dargnat M. L'oral comme fiction : Thèse de doctorat nouveau régime – cotutelle Université de Provence (Aix - Marseille I) volume I / Mathilde Dargnat; Université de Provence. – Aix – Marseille, 2006. – 616 p.
3. Léon P. R. Précis de phonostylistique / Pierre Robert Léon. – P. : Nathan, 1993. – 314 p.
4. Sylvestre P.-F. Mort de Jean-Paul Desbiens, pourfendeur du «joul» [Електронний ресурс] / Paul-François Sylvestre // L'Express. – 1 août 2006. – Режим доступу до статті : <https://l-express.ca/mort-de-jean-paul-desbiens-pourfendeur-du-joul/>

5. Tremblay M. Les Belles-Soeurs / Michel Tremblay. – Montréal: Leméac, – 2007. – 94 p.
 6. Селях А. С. Фонетика французского языка (теоретический курс) : [учебник] / Селях Анна Савельевна, Евчик Надежда Семёновна. – Минск : Высшая школа, 1986. – 135 с.

УДК 81'367. 624:81'373. 611

Ю. О. Комлик,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

ПРИСЛІВНИКОВІ ДВОКОМПОНЕНТНІ СУФІКСАЛЬНІ ФОРМАНТИ СТРУКТУРИ «ГОЛОСНИЙ + ГЛУХИЙ ПРИГОЛОСНИЙ» У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

У статті йдеться про особливості творення лексико-граматичного класу прислівників за допомогою двоконпонентних суфіксів структури «голосний + глухий приголосний». Належна увага приділена дистрибутивним характеристикам цих суфіксів, їх продуктивності та статистичному аналізу в складі незмінюваних повнозначних слів, що розкриває своєрідність даної лексико-граматичної категорії та її винятковий фономорфологічний потенціал як повнозначної частини мови.

Ключові слова: прислівник, словотвірний, двоконпонентний, суфікс, глухий, дистрибутивний, фономорфологічний, продуктивний.

ДВУХКОМПОНЕНТНЫЕ СУФФИКСАЛЬНЫЕ ФОРМАНТЫ НАРЕЧИЙ СТРУКТУРЫ «ГЛАСНЫЙ + ГЛУХОЙ СОГЛАСНЫЙ» В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ

В статье идет речь об особенностях образования лексико-грамматического класса наречий с помощью двухкомпонентных суффиксов структуры «гласный + глухой согласный». Надлежащее внимание уделено дистрибутивным характеристикам этих суффиксов и их продуктивности в составе неизменяемых самостоятельных слов, что раскрывает своеобразие данной лексико-грамматической категории и её исключительный фономорфологический потенциал как самостоятельной части речи.

Ключевые слова: наречие, словообразовательный, двухкомпонентный, суффикс, глухой, дистрибутивный, фономорфологический, продуктивный.

THE ADVERBIAL TWO-COMPONENT SUFFIXAL FORMANTS OF THE STRUCTURE «VOWEL+ VOICELESS CONSONANT» IN THE MODERN LITERARY UKRAINIAN

This article deals with the peculiarities of forming the lexico-grammatical category of adverbs with the help of two-component suffixes of the structure «vowel+consonant», which are extremely active in the formation of inflexible contentive words in the modern Ukrainian language. The research of the positional properties of these suffixal units in the process of the adverbs formation has allowed us to clarify the mechanism of their realization and to single out the principles of its functioning. Also, there have been determined the regularities of the phonemic content of these suffixal structures, where the class of voiceless consonants in the position after the vowel is the most active in their formation. It has been determined the inventory of vowel and consonant phonemes of two-component suffixes, among which the high frequency is extremely characteristic of the phonemes [o] and [ɟ]. It has also been determined that the study of the phonemic composition of a suffixal morpheme is very important for the solution of the problem regarding the working out of the typology of sound structures of the suffixes of different parts of speech, in particular, the adverb, which in its turn is necessary for a deep characteristics of the specificity of inflexible contentive words. Due attention has been paid to distributive characteristics of these suffixes, their productiveness, and statistical analysis as a part of inflexible contentives, which reveals the peculiarity of this lexico-grammatical category and its exceptional phono-morphological potential as a meaningful part of speech.

Key words: adverb, word-forming, two-component, suffix, voiceless distributive, phonomorphological, productive.

У процесі свого розвитку українська літературна мова сформувала чітку звукову і граматичну системи, виробила упорядковані виражальні засоби. Однією зі специфічних ознак у кожному періоді її становлення був «постійний рух у системі частин мови, зокрема перехід слів і окремих словоформ інших частин мови в прислівник» [с. 33].

Варто зазначити, що в українській лінгвістиці проблема виразного виокремлення й поділу слів на лексико-граматичні розряди вивчалася досить ґрунтовно. «Система творення прислівників сучасної української мови є результатом тривалих, складних і неоднорідних за характером історичних процесів» [6, с. 1], тому природно, що прислівник як частина мови, котра «об'єднує у своєму складі клас слів із загальним категоріальним значенням непроцесуальної ознаки дії або стану, іншої непроцесуальної ознаки або предмета» [7, с. 399], не залишалася поза увагою мовознавців, серед яких І. К. Білодід, І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, І. М. Уздиган, І. К. Чапля, Г. М. Ярун та багато інших.

У наукових розвідках автори аналізують прислівник у руслі семантико-функціональних характеристик, морфолого-синтаксичних особливостей. При цьому увага лінгвістів концентрується на вивченні суто граматичних аспектів цих незмінних повнозначних слів, тоді як проблема фономорфологічних рис морфемної будови прислівника залишається не до кінця висвітленою, що зумовлює актуальність цього дослідження.

«Вивчення мовних одиниць неможливе без звернення до словотвірної і морфологічної рівнів мови» [3, с. 25], зокрема це стосується також і дослідження прислівника. Так, «словотвірно-інноваційним проблемам різних частин мови протягом останніх років були присвячені праці О. А. Земської, І. С. Улуханова, О. С. Кубрякової, Н. О. Янко-Триницької, Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловської, О. О. Тараненка, О. А. Стишова, В. П. Олексенка, А. М. Нелюби, В. П. Ізотова, С. В. Льясова, О. О. Лукашанця, Л. В. Рацибурської, Т. В. Попової, Л. П. Кислюк, О. П. Єрмакової... та інших учених» [2, с. 44]. Проте морфологічна структура незмінних слів не була предметом окремого й детального розгляду. Отож постає потреба в синтезованому описі й аналізі деяких морфологічних закономірностей адвербіального словотворення, що є метою нашої наукової розвідки.

«За семантичними, синтаксичними та морфологічними критеріями виділення частин мови прислівник становить окремий лексико-граматичний клас, який істотно вирізняється своїми особливостями» [1, с. 185]. Прислівники являють собою такі незмінні повнозначні слова, що, не маючи морфологічної парадигми, характеризуються різноманітністю морфемної будови і структури. Здавна вони поповнюються за рахунок новоутворень на основі фактично всіх самостійних частин мови за допомогою різних словотвірних формантів.

Досить продуктивними елементами у структурі прислівників, на наш погляд, є двоконпонентні суфікси, що мають модель вираження «голосний + глухий приголосний», які й були обрані об'єктом для аналізу в даній статті.